

TEHDİT SUÇU

Dr. Adem SÖZÜER(*)

Giriş

Suç hukuk toplumunda hakim olan hukuki değerlerden⁽¹⁾ bir veya birkaçını tecavüz teşkil eden insan fiilleridir. Bu nedenle suç, herkesin sorumluluğu altındaki hukuki değerlere uyulması gerektiği hususundaki yükümlülüklerin her halde ihlalini ifade etmektedir⁽²⁾. Hukuki değerlere tecavüz, önce, doğrudan doğruya yöneltilebilir. Adam öldürme, müessir fiil, mala zarar gibi "mutlak kuvvet" (=vis absoluta) kullanılmak suretiyle işlenen suçlar bu hususta klasik örnekleri oluştururlar. Bu tür suçlarda, yapılan saldırıyla

(*) Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

(1) Burada sözünü ettiğimiz Hukuki Değerler, kaynağını Hukuk Normlarından almaktadırlar. Hukuk Normları, hukuk toplumunun bütün fertlerini bağlayan kurallardır. Bu itibarla, hukuk normları, buyruklar manzumesi olarak anlaşılacaklardır. Hukuki buyruklar, emredici veya yasaklayıcı buyruklar olmak üzere, ikiye ayrılırlar. Emredici buyruklar, belli bir doğrultuda davranma yükümlülüğünün dayanağını teşkil ederler. Velayet ilişkisinin gerekli kıldığı görevler, bu tür buyruklardır. Yasaklayıcı buyruklar ise, belli bir davranışta bulunmama yükümlülüğünün dayanağını teşkil ederler. Bir başkasını haksız yere öldürmeme buyruğu gibi.

Hukuki Buyrukların görevi insanları muhtevası doğru, hukuka uygun irade oluşturmaya ve buna göre davranmaya sevketmektir. Bu yönü itibarıyla hukuki buyruklar, belirleyici, tayin edici bir mahiyet arz etmektedirler.

Hukuki buyruklar, aynı zamanda, kişilerin belli davranışlarının içerik itibarıyla olumsuz bir değer ifade ettiklerinin, bir başka ifadeyle, doğru olmadıklarının, bir haksızlık teşkil ettiklerinin tesbitini sağlarlar. Bu nedenle, hukuki buyruklar, değerlendirici bir mahiyet arz etmektedirler. Bir davranışın hukuki buyruğu ihlal etmesi, bu davranışa haksızlık muhtevasını kazandıracaktır. İşte bir fiilin Kanunla suç olarak tarifine öngelen sözkonusu buyruklar sayesinde, bu fiilin değerlendirmesini yapmak mümkün olacaktır. Roxin Claus: Strafrecht Allgemeiner Teil Band I, München 1992, s. 200. Jescheck, Hans-Heinrich: Lehrbuch des Strafrechts, Berlin 1988, sh. 212-213.

(2) LAMPE Ernst-Joachim, Gedanken zum materiellen Straftatbegriff, in: Festschrift für Rudolf Schmitt, Tübingen, 1992, s. 77 vd. (81).

ilgili hukuki değeri kendi bünyesinde barındıran obje (= suçun konusu)⁽³⁾ zarara uğramakta veya zarar tehlikesine maruz kalmaktadır. Diğer yandan bir hukuki değer ihlali için hile, cebir veya tehdit de vasıta olarak kullanılabilir. Bunun yanında, bu çalışmamızda inceleyeceğimiz tehdit aynı zamanda bağımsız bir suç tipi olarak da ceza kanunlarında yerini almaktadır. Biz bu konuya geçmeden önce, çeşitli suçların işleme aracı olan hile, tehdit ve cebir kavramlarına kısaca değinmek ve böylece sözkonusu fiillerin tehdit fiilinden farkını ortaya koymak istiyoruz.

I. GENEL OLARAK HİLE, CEBİR VE TEHDİT

A. Hile

Hile, belli bir olgu karşısında kişinin yanılığa sevk edilmesidir. Hileyle kişinin belli bir hususta tasarruf özgürlüğü üzerinde doğrudan doğruya etkide bulunulmamaktadır. Ancak bu tasarrufun dayanağını teşkil eden olgular konusunda kişi yanılığa sevk edilmektedir. Böylece hile, esasında kişinin belli bir olguya ilişkin bilgi birikimi üzerinde etkide bulunmaktadır. Hileye maruz kalan kişi, bu yanılığa sebebiyle, esasında irade etmeyeceği bir yönde bir tasarrufa bulunmaktadır⁽⁴⁾.

Hile, gerçekte mevcut olmayan bir hususu mevcut göstermek veya gerçekleşmiş bir olayı olduğundan başka türlü ya da hiç olmamış gibi göstermek suretiyle bir insanın yanılığa sevk edilmesidir. Böylece hile, üç surette gerçekleştirilebilir: 1) gerçekte mevcut olmayan bir hususu olmuş, gerçekleşmiş gibi göstermek, 2) gerçekleşmiş bir olayın oluşum şekline başka un-

(3) Suçun konusuyla ihlal edilen Hukuki Değer birbirine karıştırılmamalıdır. Hukuki buyruklarla korunan Hukuki Değer, bir şahıs veya eşyanın içkin olduğu, bünyesinde indimaç ettiği bir husustur. Bu hukuki değerlerin nesnel bir yönü yoktur. Bu değerler, metafizik, manevi bir içeriğe sahiptirler. Suçun konusu ise, eşya veya şahsın fiziki maddi yapısıdır. Mesela adam öldürme suçunda ihlal edilen Hukuki Değer, kişinin yaşama hakkıdır. Buna karşılık suçun konusu ise belli bir şahsın hayatıdır. Müessir fiil suçunda ihlal edilen Hukuki Değer kişinin vücut dokunulmazlığıdır. Buna karşılık suçun konusu ise, belli bir şahsın vücududur. Suçun konusuyla mağdur kavramı da birbirine karıştırılmamalıdır. "Mağdur" kelimesi, "kadre uğramış, haksızlığa uğramış kişi" anlamına gelmektedir. Suçun mağduru, suçun konusunun ait olduğu kişidir. Mesela hırsızlık suçunda suçun konusu çalınan eşyadır. Buna karşılık, suçun mağduru, bu malın sahibi olan, malın ait olduğu kişidir. Hayat hakkının veya vücut dokunulmazlığının ihlal edildiği adam öldürme veya müessir fiil suçlarında da, pek belirgin olmamakla beraber, bu ayırım mevcuttur. Gerek adam öldürme gerek müessir fiil suçlarında suçun mağduru, tecavüze maruz kalan kişidir. Buna karşılık, suçun konusu, adam öldürme suçunda bu kişinin hayatı; müessir fiil suçunda ise, bu kişinin vücududur. Bu açıklamalarımız karşısında, Dönmezer/Erman'ın sözkonusu suçlarda suçun konusuyla mağdurunun birleştiği doğrultusundaki fikirlerine iştirak etmemekteyiz. (DÖNMEZER Sulhi/ERMAN Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt II, 9. bası, İstanbul, 1986, No. 1173).

(4) SCHÖNKE-SCHRÖDER, Strafgesetzbuch Kommentar 23. Auflage, München 1988, sh. 1550, Rdn. 38.

surlar ilave etmek veya, 3) gerçekleşmiş bir vakiayı bütün olarak veya belirli unsurları itibarıyla gerçekleşmemiş göstermek⁽⁵⁾.

Belirtilen bu suretlerle bir diğer insanın gerçeklere ilişkin idrakına, bilgisine müdahale edilmekte ve gerçek hakkında yanlış bir tasavvura sahip olması sağlanmaktadır⁽⁶⁾.

Hile, bir olguya münhasır olmalıdır. Olgu kavramıyla, insanın dış veya iç dünyasında geçmişte veya halihazırda cereyan eden bütün olayları kastetmekteyiz. Mesela, bir eşyanın özellikleri, nitelikleri, bir insanın kimliği, yaşı, ailevi, toplumsal veya iktisadi durumu, bir edimin sözleşmeye uygun olup olmadığı hususları, birer olgu olarak anlaşılmalıdırlar. Gerçekleşmesi ileri bir tarihte, gelecekte mümkün olabilecek bir husus, prensip itibarıyla olgu olarak kabul edilemez. Ancak mesela, sözde bilimsel tespitlere dayanılarak belli bir zamanda bir depremin gerçekleşebileceği iddiası gibi, doğal olayların ileride olacağından bahisle bir kişinin yanılğıya ve böylece, belli bir hukuki tasarrufta bulunmaya yöneltilmesi halinde, hile unsuru gerçekleşmiş kabul edilecektir. Keza, kişinin belli batıl inançlara sevk edilmesi veya halen sahip bulunduğu batıl inançların istismarı suretiyle yanılğıya sevk edilmesi halinde de, hile unsuru gerçekleşmiş olur.

Belli bir vakiaya ilişkin yargı ve kanaat açıklanması suretiyle de hile gerçekleştirilmiş olabilir. Mesela doğru olmadığı halde bir eşyanın tarihi özelliğinden bahisle, çok kıymetli olduğu yolunda beyanlarda bulunulması ve yine; bir avukatın, hukuki imkansızlığa rağmen, bir hukuki ihtilafı lehine sonuçlandırılacağı vaadiyle bir kimsenin vekilliği veya müdafiliğini üstlenmesi halinde, hile unsuru gerçekleşmiş olmaktadır.

Kişinin, gerçekte aksini düşünmekle beraber, bir hususu ileride gerçekleştireceğini vaad ve taahhüt etmesi halinde de, hile konusu bir olgu mevcuttur. Mesela bir sözleşmenin kurulması sırasında taraflardan birinin kendisine düşen edimi, gerçekte aksini amaçlamasına rağmen, yerine getireceğini vaad etmesi halinde, hile unsuru gerçekleşmiş olur.

Hile, icrai bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi; karşı tarafın içine düştüğü yanılğıdan, bir konuda yanlış bilgi sahibi oluşundan istifade etmek suretiyle de, yani ihmali davranışla da, gerçekleştirilebilir. Ancak, bu durumda kişinin, karşı tarafın yanılğıya düştüğü, yanlış bilgi sahibi olduğu bu hususta bilgilendirmek konusunda hukuki bir yükümlülüğünün mevcut olması lazımdır. Hileye uğrayan kişi ile hukuki ilişkide bulunulan durumlarda, böyle bir yükümlülük mevcuttur. Ayrıca, muhatabın belli bir husustaki yanılğısı karşısında kişinin ihmali davranışının, mesela susmasının, bir beyan açıklama kıymetini haiz olması gerekir.

(5) CİHAN Erol, Cebir Kullanma Cürmü, İstanbul 1978, s. 58 vd. SELÇUK Sami, Dolandırıcılık, İstanbul 1982, s. 113-114.

(6) LACKNER Karl, StGB, 11. Auflage, München 1977, s. 755.

Hilenin en soyut şekli olan yalan, bir başkasının sahip olduğu hukuki değere tecavüz oluşturmadığı için, hukukun yaptırım öngördüğü bir husus değildir. Soyut yalan, sadece yalan söyleyen kişinin ahlaki kötülüğünü belirten bir husustur⁽⁷⁾.

Hile, belli bir hukuki değere tecavüz konusunda bir araç olarak kullanılması halinde ceza hukukunu ilgilendirmektedir.

Bazı suçlar açısından hile, vazgeçilmez bir unsurdur Bütün sahtekarlık suçları (TCK., mad. 316 vd.) ve dolandırıcılık (TCK., mad. 503 vd.), bu tür suçlara örnek gösterilebilir. Bu suçlar, ancak hilenin vasıta olarak kullanılması suretiyle işlenebilirler⁽⁸⁾.

Hile, bazı suçlarda seçimlik bir unsur olarak yer almaktadır. Yani, bu suçlar, "cebir, şiddet veya tehdit"ten başka, hile ile de işlenebilirler. Mesela kaçırma ve alıkoyma (TCK., mad. 179 vd., 429 vd.), konut dokunulmazlığının ihlali (TCK., mad. 193), ırza tecavüz veya tasaddi (TCK., mad. 414 vd.) suçları⁽⁹⁾.

B. Cebir

Cebir (= "zorlayıcı kuvvet" = vis compulsiva)⁽¹⁰⁾, genel anlamı itibarıyla bir kişiye halen hissedeceği bir kötülük, tecavüz icrası suretiyle, bu veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zorlayıcı bir etki meydana getirilmesidir⁽¹¹⁾.

Cebir ve tehdit, hileden, insanın iradesi ve davranışları üzerinde zorlayıcı bir etki meydana getirmeleri itibarıyla ayrılmaktadırlar.

Zorlayıcı kuvvete, cebre maruz kalan kişi halen icra edilmekte olan bir tecavüzün, kötülüğün kendisinde meydana getirdiği zecri etkiyle belli bir davranışta bulunmaya motive edilmektedir. Bu tecavüz, kişinin belli bir tehlikeye maruz bırakılması suretiyle de gerçekleştirilebilir. Cebir (zorlayıcı kuvvet) halinde kişi halen hissedebileceği bir tecavüzle, kötülükle karşı karşıyadır. Buna karşılık, tehdit halinde, kişi bu tecavüzün, kötülüğün ileride meydana geleceği beyanıyla korkutulmaktadır⁽¹²⁾.

Cebir kullanma halinde cebre maruz kalan kişinin iradesi belli bir davranışı, belli bir fiili icra etme doğrultusunda zorlanmıştır. Kişi, cebre maruz

(7) ERMAN Sahir, Sahtekarlık Suçları, 4. Bası, İstanbul, 1981, No. 2.

(8) SELÇUK, Sami, Dolandırıcılık Cürmünün kimi suçlardan ayırımı ve çeklerle ilgili suçlar, Ankara 1986, s. 74, 88.

(9) Hile, suç tiplerinde bir unsur olarak yer almasının yanı sıra, bir şahsın belli bir suçun işlenişinde de vasıta olarak kullanılması halinde de başvurulan bir metottur (Dolaylı faillik).

(10) Türk hukukunda "cebir" ile "ikrah" kavramları aynı anlamda kullanılmaktadır: DÖNMEZER/ERMAN II, No. 1037, İkra, "birine zorla iş yaptırmak" anlamına gelmektedir. Cebir kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: CİHAN, age, s. 63 vd.

(11) SCHÖNKE-SCHRÖDER, s. 1545, Rdn. 15.

(12) DREHER, Eduard: Strafgesetzbuch und Nebengesetze, 36. Auflage, München 1976, s. 883.

kalmasına rağmen, bu fiili işlerken iradesi vardır. Ancak bu irade, zorlanmış bir iradedir, zor ürünü bir iradedir; yani, Hukukun değer yüklediği bir irade kimliğini kaybetmiştir. Bu itibarla, zorlayıcı kuvvet, cebir tatbiki halinde, kişinin bulunduğu davranış, hukuki anlamda fiil niteliğine sahiptir. Yani, zorlayıcı cebre maruz bırakılan kişi, işlediği fiil açısından kasden hareket etmektedir⁽¹³⁾. Cebre maruz kalan kişinin işlediği fiili şayet bir haksızlık teşkil ediyorsa, kişinin bu haksızlık dolayısıyla kusurunun varlığından bahsedilemeyecektir⁽¹⁴⁾. Çünkü uğradığı zorlayıcı kuvvet karşısında savunma gücü kırılan kişi, belli bir hukuki değere saldırı oluşturan haksızlığı –suçu– işlemeye mecbur edilmiştir. Bu mecburiyet dolayısıyla kişinin mazur, yani kusursuz sayılması gerekir⁽¹⁵⁾.

C. Tehdit

Tehdit halinde, gerçekleşmesi failin isteğinin yerine getirilmemesi kaydına bağlı bir tecavüz, kötülük mağdura bildirilmektedir. Tehdidin konusunu, kişinin hayatının veya vücut bütünlüğünün tehlikeye maruz bırakılacağına, suç teşkil eden belli bir fiilin işleneceğinin, genel olarak kullanılacağına veya herhangi bir kötülüğün (haksızlığın) gerçekleştirileceğinin beyanı oluşturmaktadır⁽¹⁶⁾.

Tehdidin ayırt edici niteliği tehdidin konusunu teşkil eden tecavüzün gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin, failin iradesine bağlı bir husus olduğudur⁽¹⁷⁾. Tehdit konusu tecavüz, gerçekten veya en azından görünüş itibarıyla failin hakimiyetine bağlılık arz etmektedir. Fakat bu, tehdit konusu tecavüzün mutlaka fail tarafından gerçekleştirileceği anlamına gelmez; failin bir üçüncü kişi vasıtasıyla bu tecavüzü gerçekleştireceğini açıklaması da, tehdidin oluşması için yeterlidir.

Tehdit konusu tecavüzün gerçekleşip gerçekleşmemesi, önemli değildir. Tehdidin objektif olarak ciddi bir mahiyet arz etmesi lazımdır. Yani, istenilenin yerine getirilmemesi halinde tehdit konusu tecavüzün gerçekleş-

(13) WELZEL Hans, Das Deutsche Strafrecht, 11. Auflage, Berlin, 1969, s. 181; BAUMANN, Jürgen, Taterschaft und Teilnahme, in: BAUMANN Jürgen, Beiträge zur Strafrechtsdogmatik, Bielefeld, 1987, s. 216/217; BAUMANN Jürgen/WEBER Ulrich, Strafrecht, Allgemeiner Teil, 9. Auflage, Bielefeld, 1985, s. 190; MEZGER Edmund, Strafrecht I, Allgemeiner Teil, ein Studienbuch, 9. Auflage, München/Berlin, 1960, s. 66; DÖNMEZER/ERMAN II, No. 1037.

(14) BAYRAKTAR Köksal, Suç İşlemeye Tahrik Cürmü, İstanbul, 1977, s. 1.

(15) ÖNDER, Ayhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, C. II-III. İstanbul 1992, s. 336-337.

(16) SCHÖNKE-SCHRÖDER, s. 1549, DREHER, s. 884 vd; LACKNER, age., s. 771.

(17) Aynı anlamda bkz. CGK., 5.4.1993, 4-348/70; YKD, Eylül 1993, 1398 vd. [1400/1401]; CGK., 3.5.1993, 4-102/129; YKD, Ağustos 1993, 1232 vd. [1234]. Ayrıca bkz. CGK., 5.4.1993, 4-95/72; YKD, Mayıs 1993, s. 767 vd. SCHÖNKE-SCHRÖDER, Strafgesetzbuch Kommentar, 23. Auflage, München 1988, s. 1548-1549.

ceği ihtimali objektif olarak mevcut olmalıdır⁽¹⁸⁾. Failin sarfettiği sözlerin, bulunduğu davranışların "mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratma (açısından) sonuç almaya elverişli, yeterli ve uygun değilse, tehdit(din)... oluştuğu ileri sürülemez"⁽¹⁹⁾. Failin söz ve davranışlarının "muhatapı üzerinde ciddi şekilde korku ve endişe yaratacak uygunluk ve yeterlilik içerip içermediği"nin her somut olayda araştırılması gerekir⁽²⁰⁾. Objektif olarak ciddi bir nitelik gösteren tehdidin somut olayda muhatapı üzerinde etkili olması şart değildir. Fail, objektif olarak ciddi bir mahiyet arzeden söz ve davranışlarla mağduru tehdit etmek istemiş olmasına rağmen; mağdur, bu söz ve davranışları ciddiye almamış olabilir. Bu durumda tehdit yine gerçekleşmiştir. Tehdidin gerçekleşip gerçekleşmemesi, muhatapı üzerinde etkili olup olmasına bağlı tutulmamalıdır⁽²¹⁾. Failin de kendisinin tehdit konusu tecavüzü gerçekleştirebilecek imkan ve iktidara sahip olduğu kanısını karşı tarafta uyandırdığını bilmesi gerekir. Mağdurda bu kanı uyandırıldıktan sonra, failin tehdit konusu tecavüzü gerçekleştirebilecek imkan ve iktidara gerçekten sahip olmamasının bir önemi yoktur. Mağdur tehdit konusu tecavüzün ciddi olduğuna hile kullanılmak suretiyle inandırılmış olabilir. Fakat, batıl inançlara dayanılarak bir kötülüğe maruz bırakılabileceği beyanıyla, bir kimse tehdit edilmiş olmaz.

Tehdit konusu tecavüz, mağdura değil de, bir üçüncü şahsa yönelik olabilir. Ancak, bu durumda mağdur ile üçüncü kişi arasında belli bir akrabalık, yakınlık ilişkisi mevcut olmalıdır⁽²²⁾.

Tehdit halinde de kişi, tehdit konusu tecavüzün ileride vuku bulacağı beyanıyla korkutularak belli bir davranışta bulunmaya zorlanmaktadır. Ce-

(18) Aynı anlamda YAZICIOĞLU, R. Yılmaz: Tehdit Suçu Üzerine, Yargıtay Dergisi, Cilt 19, Temmuz 1993, S. 3, s. 236 vd. (237).

(19) CGK., 5.4.1993, 4-348/70: YKD, Eylül 1993, 1398 vd. [1400/1401]; CGK., 3.5.1993, 4-102/129: YKD, Ağustos 1993, 1232 vd. [1234]. Ayrıca bkz. CGK., 5.4.1993, 4-95/72: YKD, Mayıs 1993, s. 767 vd.

(20) 2. CD., 18.2.1993, 1352/2106: YKD, Mayıs 1993, s. 774.

(21) Bu itibarla, Yargıtay'ın "Tehdit, mağdurun karar verme ve serbest hareket etme özgürlüğünü kısıtlamalı, iç huzurunu bozmalı, onu endişeye düşürmelidir. - Failin sözleri mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratmıyorsa... tehdit suçunun oluştuğu ileri sürülemez" (CGK., 5.4.1993, 4-348/70: YKD, Eylül 1993, 1393 vd. [1400/1401]; CGK., 3.5.1993, 4-102/129: YKD, Ağustos 1993, 1232 vd. [1234]. Ayrıca bkz. CGK., 5.4.1993, 4-95/72: YKD, Mayıs 1993, s. 767 vd.) şeklindeki görüşlerine iştirak etmiyoruz. Aksi takdirde, tehdit suçunun cezalandırılması bir objektif cezalandırılabilme şartına bağlanmış olur. Bu anlayış ise, Kanun koyucunun tehdit fiilinin cezalandırılmasında izlediği felsefeye aykırıdır. Kanaatimizce, Yargıtay, bütün bu kararlarda failin sarfettiği sözlerin, bulunduğu davranışların mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratmasıyla, ciddi bir korku yaratmaya objektif olarak elverişli olması hususlarını birbirine karıştırmış bulunmaktadır.

(22) "Tehdidin, ... mutlaka hedef alınan kişi şahsına yönelmesi zorunlu değildir. Yakınlarına yönelen bu eylemin, mağdura duyurulması ve onu endişeye düşürecek nitelikte olması yeterlidir": CGK., 17.12.1973, 7-271/822: ÇAĞLAYAN Muhtar, Türk Ceza Kanunu, C. II, 3. Bası, Ankara 1984 s. 450

birden farklı olarak, tehdit halinde, kişi (mağdur) üzerinde fiziki, maddi bir tesir icra edilmemektedir. Mağdur bir tecavüzün gerçekleştirileceği beyanıyla korkutulmakta ve bu suretle belli bir davranışta bulunmaya mecbur kılınmaktadır. Bu itibarla, Türk Hukukunda, İtalyan doktrininin tesiriyle, tehdit halinde "manevi cebir"den bahsedilmesi, tehdidin kişinin irade hürriyeti üzerindeki etkisi açısından, doğrudur. Kişi, tehdit uygulanması yoluyla sahip olduğu belli hukuki değerlerin saldırıya uğrayacağı beyanının kendisinde oluşturduğu korkuyla, savunma gücü kırılmaktadır. Tehdide maruz kalan kişinin işlediği fiil şayet bir haksızlık teşkil ediyorsa, gerçekleştirilen bu haksızlık nedeniyle, kişinin kusurunun mevcudiyetinden bahsedilemez. Korkunun oluşturduğu mecburiyet dolayısıyla, kişi mazur, kusursuz kabul edilmelidir⁽²³⁾.

Tehdidin bir unsur olarak yer aldığı suçları şu şekilde bir tasnife tabi tutabiliriz:

Gerek cebir (zorlayıcı kuvvet, vis compulsiva) gerek tehdit, bazı suçlarda hilenin yanısıra, suçun bünyesinde seçimlik bir unsur olarak yer almaktadır. Yani, bu suçlarla korunan hukuki değere yönelik tecavüzün gerçekleştirilmesinde hile, cebir veya tehditten herhangi bir tanesine araç olarak başvurulabilir. Bu tür suçlara a) ırza tecavüz ve tasaddi suçları (TCK., mad. 414 vd.); b) kaçırma ve alıkoyma suçları, bu meyanda, aa) genel olarak kişinin hareket hürriyetinden mahrum bırakılması suçu (TCK., mad. 179 vd.) ve bb) "şehvet hissi veya evlenme maksadıyla" kaçırma ve alıkoyma suçu (TCK., mad 429 vd.); c) konut dokunulmazlığını ihlal suçu (TCK., mad. 429 vd.); c) konut dokunulmazlığını ihlal suçu (TCK., mad 193 vd.); d) ihkakı hak (kendiliğinden hak alma) suçu (TCK., mad 308)⁽²⁴⁾ ve e) irtikap suçu (TCK., mad. 209) örnek gösterilebilir.

Bazı suçlarda ise, cebir ve tehdit alternatif unsur olarak suçun yapısında yer almaktadırlar. Bu tür suçlarda, korunan hukuki Değere tecavüzün gerçekleştirilebilmesinin temini için, cebir veya tehditten herhangi birisine müracaat edilmiş olabilir. Bu tür suçlara, a) kişinin malvarlığına yönelik suç-

(23) DÖNMEZER-ERMAN, C. II, s. 380-382.

(24) Ancak, hemen ifade etmemiz gerekir ki; Türk Ceza Kanunu sistemi açısından, ihkakı hak (kendiliğinden hak alma) suçunun oluşabilmesi için, sadece cebir ve tehdit ihtimallerine yer verilmiştir (TCK. mad. 308). Bu durum karşısında, mesela bir kişi hile kullanmak suretiyle bir başkasındaki alacağını temin etmiş olursa, ihkakı hak suçu oluşmaz. Bkz. CGK., 7.4.1986: YKD, Ekim. 1986, s. 1525. Yargıtay bir başka kararında ise, meşru bir hakkın temini amacıyla tehdide başvuru bir olayda TCK'nun 308. maddesinin uygulanmasından hiç söz etmemiştir. "Sanığın meşru olan hakkını istemesinde ileri sürdüğü şartın, şartlı tehdit suçunu oluşturacağı düşünülmeden, TCK'nun 191/1. maddesi yerine, 188/1. maddesi ile ceza tayini" bozmayı gerektirmiştir (4.C.D., 29.5.1979, 4010/3452) Çağlayan, II. 459. Kanaatimizce, bu olayda belli bir şartta tabi tehdit mevcuttur. Ancak, oluşan suç, 188. maddedeki genel tehdit suçu değil; tehdit kullanmak suretiyle ihkakı hak suçudur. Bu nedenle sözkonusu olaya ilişkin hem Esas Mahkemesinin hem de Yargıtayın kararını doğru bulamıyoruz.

lardan gasb (yağma) suçu (TCK., mad 495 vd.)⁽²⁵⁾; b) siyasi hürriyetlerin tahdidi suçu (TCK., mad. 174); c) çalışma hürriyetinin tahdidi suçu (TCK., mad 201); d) ibadet hürriyetinin tahdidi suçu (TCK., mad 175, f. 2); e) eğitim-öğretim hürriyetinin tahdidi suçu (TCK., mad. 188, f. 6 vd.) ve f) kamu görevlilerine karşı mukavemet suçu (TCK., mad. 254 vd.) örnek gösterilebilir.

Ayrıca belirtilen bütün bu suç tiplerinde korunan hukuki değer, kişinin irade özgürlüğünden ibaret değildir. Kişinin irade özgürlüğünün yanısıra, bir başka hukuki değer de korunmak istenmiştir. Bu itibarla, tehdidin ve dolayısıyla, diğer alternatif unsurlar cebir veya hilenin tatbikine rağmen, istenilenin elde edilmemesi, gerçekleşmemesi halinde, ilgili suç tipi açısından fiil teşebbüs derecesinde kalmış olacaktır.

Bütün bu suç tipleri açısından izah edilmesi gereken bir diğer sorun; cebir veya tehdidin ağırlığına ilişkindir. İlgili suç tipleri açısından unsur teşkil eden cebir veya tehdidin varlığının kabulü için bu cebir ya da tehdidin konusunu teşkil eden tecavüzün, kötülüğün neye, hangi hukuki değere yönelik olması gerekir?

Bazı kanunlar belli suçlar açısından tehdidin konusunu teşkil eden tecavüzün hangi Hukuki Değere yönelik olması gerektiğini tayin etmişlerdir. Mesela Alman Ceza Kanunu, yağma suçu açısından yeterli bir tehditten bahsedilmek için, tehdidin kişinin hayatına veya vücut bütünlüğüne yönelik olması gerektiğini şart olarak aramaktadır⁽²⁶⁾. Bizim mevzuatımızda ise, tehdidin hangi hukuki değere yönelik olması gerektiği tayin edilmeksizin, soyut tehdit kavramı ile yetinilmiştir.

Yargıtay'ın bu husustaki kararları tetkik edildiğinde; Türk Hukukunda tekdüze bir uygulamanın mevcut olmadığı, her somut olayın şartlarına göre hakim takdirini kullanarak sorunu çözmek durumunda olduğu anlaşılacaktır⁽²⁷⁾.

(25) "Banka soygununda kullanılmak amacıyla icra edilen taksit gasbı, banka soygunundan ayrı bir gasb eylemi olup, araç şoförüne ika edilen cebir ve tehdit bu suçun icrai unsurunu teşkil eder. Sanıklar hakkında TCK'nun 497. maddesinden ayrı olarak, 188. madde ile de tatbikat icrası, kanuna aykırıdır" (Askeri Yargıtay Daireler Kurulu, 17.3.1983; Askeri YKD, 1983, s. 199).

(26) SCHÖNKE-SCHRÖDER, s. 1643, Rdn: 5.

(27) Ceza Genel Kurulu'nun 9.3.1987 tarih ve 6-603/109 sayılı kararı yağma suçu açısından dikkat çekicidir: "Sanığın... kendisini daha önce tanıdığı mağduru arkadaşları ile birlikte görünce, kendi(s)nden daha küçük yaşta çelimsiz kimseler bulunmalarından, kendisinin ise, iri yapılı, güçlü, kuvvetli olmasından da faydalanarak, önlerine geçip yumruğunu kaldırmak suretiyle mağduru korkutarak ve kendisine çok kızdığından bahisle o an için sessiz ve hareketsiz kalmasını sağlayarak, elini mağdurun pantolon cebine sokarak 18.000.- lira parasını al."dığı olayda, failin bu söz ve davranışları "TCK'nun 495. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen cebir, şiddet veya tehdit boyutlarına varma"mıştır (UYGUN Mehmet, SAVAŞ Vural, MOLLAMAHMUTOĞLU Sadık, Ceza Genel Kurulu Kararları, Ankara, 1987, sh. 112). İlave edelim ki, Ceza Genel Kurulu'nun bu kararına katılmamaktayız.

Kanaatimizce bu konuda izlenmesi gereken metod şu olmalıdır: Cebir halinde tatbik edilen kuvvet, tehdit halinde gerçekleştirilebileceği beyan edilen tecavüzün oluşturduğu korku, cebir veya tehdide maruz kalan kişiyi kendisinden talep edilen haksız bir davranışı icra etmeye, belli bir tecavüze katlanmaya mecbur edecek boyutta olmalıdır. Cebre veya tehdide maruz kalan kişinin, icrai veya ihmali davranış açısından irade özgürlüğünün bertaraf edilmiş olması gerekir. Bu hususun tesbiti ampirik, tecrübi bir metodla değil; normatif bir metodla, yani değerlendirme metoduyla yapılacaktır. Şöyle ki, mecburiyet halinin mevcudiyeti için cebir veya tehditle tecavüze maruz kalan Hukuki Değer ile, bu cebir veya tehdidin etkisinde gerçekleştirilen haksızlığın ilişkin olduğu Hukuki Değer arasında yapılan karşılaştırmalı değerlendirmede tercihin birinci lehine olması gerekir: "Hukuki Değerler arasında değerlendirmeye dayalı karşılaştırma ilkesi". Örneğin öldürüleceği beyanının kişide oluşturduğu korkuyla taşınabilir bir malını başkasına veren veya alınmasına göz yuman kişi, malın alınmasına rıza göstermiştir. Ancak, bu rıza, zora dayalı bir rıza, mecburiyet halinde beyan edilmiş sarih veya zimni bir rıza olduğu için, hukuken geçerli, Hukukun değer yüklediği bir irade açıklaması olarak kabul edilemez. Çünkü, bir Hukuki Değer olan malvarlığının korunması karşısında kişinin hayat hakkı önceliği haizdir. Böyle bir durumda, yani hayat hakkının tercih edilmesi dolayısıyla, belli bir eşya üzerindeki malvarlığından, belli bir eşyaya ilişkin koruma ve gözetim yükümlülüğünden fedakarlık edilmesi durumunda, mecburiyet halinin varlığını kabul etmek gerekir.

II. Tehdit Suçu

A. Korunan Hukuki Değer

TCK.'nun 191. maddesindeki suç tipinde, herhangi bir kayda tabi olmayan bir tecavüzde, kötülükte bulunulacağı beyanıyla kişi tehdit edilmektedir. Böylece, sözkonusu suç tipiyle, kişinin irade özgürlüğü değil, "ferdin iç sükunu", "hukuki emniyet şuuru" korunmak istenmiştir⁽²⁸⁾. Diğer bir deyişle, kişinin iç huzurunun "kişiyi sınırlayan dış etkenlere karşı moral

Hukuk uygulamamızda bu konudaki tartışmaya daha ziyade icbar suretiyle irtikap suçu açısından rastlamaktayız. Bu husustaki kararlar için bkz. 5. CD., 27.9.1988, 497/5733; YKD, Temmuz 1989, s. 1038; aynı Daire, 2.2.1983; YKD, Mart 1984, s. 463; aynı Daire, 6.3.1986; İÇEL Kayıhan/YENİSEY Feridun, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, 3. Bası, İstanbul, 1990, s. 778.

(28) CGK. 18.12.91991, 4-368/36: UYGUN, Mehmet, SAVAŞ, Vural, MOLLAMAHMUTOĞLU, Sadık, Ceza Kurulu, Kararları (1988-1989-1990-1991), s. 115 vd. ÖNDER Ayhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Yenilenmiş ve Genişletilmiş, 4. Bası, İst. 1994, s. 41.

özgürlüğü"nün⁽²⁹⁾ ihlali yasaklanmaktadır⁽³⁰⁾. Tehdit, genel olarak "mağdurun güvenlik duygusunu, iç huzurunu bozan, onu endişeye düşüren bir eylem vasfı taşıma"ktadır⁽³¹⁾. Çünkü bu suç tipinde bir kişiye "ağır ve haksız bir zarara uğratılacağı"nın bildirilmesi suretiyle, bu kimsenin bir şeyi yapmaya veya yapmamaya mecbur edilmesinden söz edilmemiştir. Dolayısıyla, bu beyanla kişinin irade hürriyeti tecavüze maruz kalmamaktadır. Sadece, "ağır ve haksız zarara uğratılacağı"nın bildirilmesiyle, kişinin korkuya telaşa, endişeye kapılması istenmekte, kişinin iç huzurunun bozulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle sözkonusu suç bir tehlike suçudur⁽³²⁾.

Buna karşılık, tehdidin araç olarak kullanıldığı genel, tamamlayıcı diğer bir suç tipi olan "şartlı tehdit"de farklı bir durumla karşılaşmaktayız. TCK.'nun 188. maddesindeki tanıma göre, bir kimsenin "bir şeyi işlemek veya işlemesine müsaade etmek ya da o şeyi işlemeye mecbur etmek için" cebir veya tehdide maruz bırakılması suç haline getirilmiştir. Yukarıda⁽³³⁾ belirttiğimiz tehdidin vasıta olarak kullanıldığı suçlardan farklı olarak; bu suçun tarifinde, araç olarak başvurulmuş tehditle kişinin mecbur kılındığı şeyin ne olduğu tayin edilmemiştir. Tehdidin unsur olarak yer aldığı gerek önceden örneklerini verdiğimiz suç tiplerinde, gerek ceza kanunumuzun 188. maddesindeki, genel, tamamlayıcı, tali suç tipinde tehdit, bir araç olarak yer almaktadır. Ancak talep edilen şeyin yapılmaması, sair bir tecavüze katlanmayıp direnmede bulunulması durumunda, kişinin sahip olduğu belli bir hukuki değere tecavüz edileceği beyanında bulunulduğu için; bütün bu suçlarda ve bu arada TCK.'nun 188. maddesinde, tehdit, bir şarta bağlı tecavüz, kötülük beyanı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu suç tipinde tehdit, mutlaka bir kayıt, ifade etmektedir. Buna karşılık TCK.'nun 191. maddesinde tehdit, hiçbir emir veya şartı kapsamamaktadır⁽³⁴⁾.

Nitekim Yargıtay'ımızın kararları da bu yöndedir "... sanık tarafından yazılan mektupla belli bir şartın ileri sürülmemesine göre eylem..., TCK.'nun 191/1. maddesine temas et"mektedir⁽³⁵⁾. TCK.'nun 188. maddesi ile ilgili Yargıtay kararlarından ise şu örnekler gösterilebilir:

- (29) SELÇUK Sami., İzzar ve Tehdit Cürümlerinde Kast: Yargıtay Dergisi, cilt 11, Temmuz 1985, sayı 3, s. 216 vd. (224); aynı yazar: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 18.1.1993 tarih ve 5/1 sayılı Kararına "karşıoy" yazısı: Resmi Gazete, 12.6.1993/2 1605, s. 14 vd. [18/19].
- (30) GÜVEN Mustafa, Tehdit Suçunun Objektif Yapısı Üzerine Bir İnceleme: Adalet Dergisi, Temmuz-Ağustos 1987, sayı 4, s. 52 vd. (56).
- (31) CGK., 17.12.1973, 7-271/822: ÇAĞLAYAN II, 450.
- (32) ÖNDER, Özel Hükümler, sh. 41. SCHÖNKE-SCHRÖDER, s. 1583, Rdn: 2.
- (33) Bkz. yukarıda I, C.
- (34) GÖZÜBÜYÜK Abdullah Polat, Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, C. II, 5. Bası, s. 749. Önder, Özel Hükümler, s. 45-47.
- (35) 6 CD., 6.3.1984, 830/1669, ÇAĞLAYAN, II, 450.

"Sanığın, telefonla mağdureye hitaben "eğer, bu davadan vazgeçmezseniz, bu iş kanla bitecek, burası mezarınız olacak" demek uretiyle, tehdit suçunu (CK. mad. 188) işlediği subuta ermiştir⁽³⁶⁾.

"Sanığın... başkası ile nişanlandığını öğrendiği mağdure(ye) "yüzüğü atmazsan seni öldürürüm" demekten ibaret (fiilinde) TCK.'nun 188. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçun kül halinde unsurları teşekkül etmiş bulunmaktadır⁽³⁷⁾.

"....sanık, belindeki tabancasını çekerek "Savcı bey, ... beni ve çocuklarını D köyüne götüreceksin" diyerek (Savcıyı) tehdit etmiş ve bu tehdit altında C. Savcısı otosunu çalıştırarak D köyüne hareket etmiştir. ... (Sanık) silahını çekip, bu isteğini tehditle yerine getirmiştir... (Bu itibarla), fiil, TCK.'nin 188/4. madde kapsamında kalmıştır⁽³⁸⁾.

"Sanıkların, mağdura hitaben "şayet kardeşimizden ayrılırsan seni de, evleneceğin şahsı da öldürürüz" demek suretiyle, tehdit ettikleri kabul edilmiş olmasına göre; eylem(leri) TCK.'nun 188/1. maddesine uyan şartlı tehdit suçunu oluşturur⁽³⁹⁾.

".....sanığın, kiracısı olan müştekiye, elinde keser olduğu halde, "evden çıkmazsan sizi öldüreceğim" diyerek tehditte bulunduğu anlaşılmasına göre; eylemin, TCK.'nun 188. maddesindeki suçu oluşturacağı..... düşünülme"lidir⁽⁴⁰⁾.

".....sanı(k), yoldan geçmekte olan müştekiye "bir daha buradan geçersen sekiz takla attırırım, çocuklarına acımam" dediğin(e)..... göre; bu sözleri, şartlı tehdit niteliğinde"dir⁽⁴¹⁾.

"müdahil aleyhine boşanma davası açan sanığın,... önceden hazırladığı, boşanmaya muvafakat ettiği belirten belgeyi imzalatmak istediği, müdahilin imzalamak istemeyince, "benden boşanacaksın, bu kağıdı imza edeceksin, etmezsen seni öldürürüm" dediği ve bu suretle şartlı tehdit suçunun oluştuğu gözetilmelidir⁽⁴²⁾.

(36) CGK., 24.1.1972, 4-359/43: ÇAĞLAYAN II, s. 434/435. Aynı anlamda 2. CD., 20.4.1982, 2483/2526; ÇAĞLAYAN II, s. 438. Ancak, Yargıtay, bilahare verdiği bir kararında benzer bir olayda TCK., mad. 191'in tatbikini uygun görmüştür. "...sanığın, bıçakla "yakınmadan vazgeçmezsen öldürürüm" demekten ibaret eyleminin, TCY'nin 191/2. maddesine uyduğu gözetilme"lidir (4. CD, 23.12.1992, 7554/8264: YKD, Kasım 1993, s. 1734).

(37) CGK., 17.12.1973, 5-142/831: ÇAĞLAYAN II s. 434; aynı anlamda 2. CD., 5.11.1981, 6647/7230: ÇAĞLAYANII, 456.

(38) CGK, 15.3.1982, 5-142/831: ÇAĞLAYAN II, s. 434; aynı anlamda 2. CD., 5.11.1981, 6647/7230: ÇAĞLAYANII, s. 430/431.

(39) 2. CD., 21.4.1982, 2760/2575: ÇAĞLAYAN II, 437/438. Aynı anlamda 2. CD., 16.4.1982, 2333/2426: ÇAĞLAYANII, 438.

(40) 2. CD., 4.2.1982, 690/713: ÇAĞLAYAN II, 438.

(41) 2. CD., 16.9.1981, 5225/5938: Çağlayan II, 440.

(42) 4. CD., 25.11.1983, 5486/6089: Çağlayan II, 436.

B. Suçun Unsurları

1) Maddi Unsur

Tehdit fiilinin genel anlam ve kapsamı hakkındaki açıklamalarımızı yukarıda yapmış olduğumuzdan gereksiz bir tekrardan kaçınmak için burada yalnızca TCK'nun 191. maddesindeki diğer unsurlara değineceğiz.

TCK'nun 191. maddesine göre tehdit, bir kimseye ağır ve haksız bir zarara maruz bırakılacağını bildirmektir. Bu nedenle;

a) Beyan edilen zararın haksız olması gerekir. Dolayısıyla, hukuken sahip olunan bir yetkinin kullanılacağını kişiye bildirilmesi halinde, bu suç tipi gerçekleşmeyecektir. Yine hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde de hareketin haksız olduğu söylenemeyektir. Mesela, işlenen bir suçun ihbar edileceğinin söylenmesi durumunda, kişi üzerinde huzursuzluk yaratılsa dahi, bu bildirim haksız olmadığı için tehdit suçu oluşmayacaktır. Yargıtay, üzerine doğru gelen kişinin saldırmasından korkarak gelmemesini temin için havaya bir el silah atmanın tehdit suçunu meydana getirmeyeceğine karar vermiştir⁽⁴³⁾. Aynı şekilde alacağının elde edilmesi için mahkemeye başvuracağını söylemek şeklindeki beyanda haksız değildir⁽⁴⁴⁾.

b) Haksız zararın ağır olması gerekir. Zararın ağır olup olmadığını ise hakim, somut olayı gözönünde tutarak tespit edecektir⁽⁴⁵⁾. Bildirilen zarar mağdurun, hayatına, vücut bütünlüğüne, şerefine veya iktisadi durumuna ilişkin olabilir. Mağdura uğrayacağı beyan edilen zararın ağır sayılması için onun mutlak suç teşkil eden bir fiil niteliğinde olması gerekmez⁽⁴⁶⁾. Bu konuda bazı Yargıtay kararlarını nakletmek istiyoruz: "...sanık, müştekiyi, "seni şimdi boğayım mı, yoksa suya mı atayım?" (demek suretiyle), tehdit ettiği(ne).... göre; bu sözler...., TCK'nun 191/1. maddesine uyan ölümle tehdit niteliğindedir⁽⁴⁷⁾.

"Sanı(k),..... müşteki(yi), "senin kanını akıtacağım, arkadaşımın intikamını alacağım" demek suretiyle, tehdit ettiği'ne göre;.... TCK'nun 191. maddesinin 1. fıkrası" ile cezalandırılması gerekir⁽⁴⁸⁾.

"Ölümlle tehdit, TCK'nun 191/1. maddesindeki suçu oluştur"ur⁽⁴⁹⁾.

"Sanığın, mağdura..... söylediği..... "yirmi güne kadar seni öldüreceğim" şeklindeki sözleri, TCK'nun 191/1. maddesine uyan ağır bir zarara uğratacağı beyanıyla tehdit suçunu oluştur"ur⁽⁵⁰⁾.

(43) CGK., 3.12.1956, 1-57. ÖNDER, Özel Hükümler, s. 43.

(44) GÖZÜBÜYÜK, No. 750-B. LACKNER, s. 772.

(45) ÖNDER Özel Hükümler, s. 44. SCHÖNKE-SCHRÖDER, s. 1573, Rdn: 9.

(46) GÖZÜBÜYÜK; no. 750-A.

(47) 2. CD., 19.1.1982, 2022/1983; ÇAĞLAYAN II, 454.

(48) 2. CD., 19.1.1982, 298/242; ÇAĞLAYAN II, 4545.

(49) 2. CD., 25.9.1981, 5466/6309; ÇAĞLAYAN II, 457.

(50) 2. CD., 22.9.1981, 5529/6160; ÇAĞLAYAN II, 458.

Ancak, 191. maddenin son fıkrasında "sair tehdidat" kavramıyla ağır olmayan ve fakat, kişinin iç huzur ve sükununu bozacak mahiyette olan diğer kötülüklerin beyanı da suç olarak düzenlenmiştir. Doktrinde "basit tehdit" olarak adlandırılan bu suç ile ilgili şu kararları gösterebiliriz:

"Sanık.... çalışmaya gitmekte olan müştekilerin.... otolarını,..... yolu kapatarak durdurmuş ve onlara; "bundan böyle sizi yoldan geçirmeyeceğim"diyerek, tabancayla (otolarının) sol tekereni ateş etmiştir. Sanığın..... eylemi, TCK.'nun 191/son fıkrasında yazılı fiili tehdit niteliğinde"dir⁽⁵¹⁾.

"..... sanığın, (mağdura); "sen bizi içeri almadın, sen elbet çarşıya çıkar-sın, sana sorarım" demekten ibaret eylemi....., TCK.'nun 191/son.... madde(si)ne mümas sair tehdit niteliğinde"dir⁽⁵²⁾.

"Senin ifadeni alacağım" sözü, TCK.'nun 191. maddesinin son fıkrasında gösterilen "sair tehdidat"a girer⁽⁵³⁾.

"Sanığın, müştekiye.... söylediği..... "bundan sonra ayağını denk al, kendini kolla" sözleri, "sair tehdidat" niteliğinde olup, TCK.'nun 191/son fıkrasına gir"er⁽⁵⁴⁾.

"Sanık, Muammer'e, müdahili kastederek; "ona soracağım, onu sürdüreceğim, başına neler getireceğim" demek suretiyle, sair tehdidatta bulun"muştur⁽⁵⁵⁾.

"..... sanığın, (mağdura) "gidelim, kozumuzu paylaşalım" demekten ibaret (sözleri).... sair tehdidat" niteliğindedir⁽⁵⁶⁾.

".....sanık, müştekiye.....tabancasını çekmiş ve "faşist köpek" diye hakaret etmiş bulunmasına nazaran, eylem.... fiili tehdit niteliğinde (olup,) TCK.'nun 191/son.... maddesiyle ceza tayini" gerekir⁽⁵⁷⁾.

Tehdidin doğrudan doğruya veya dolayısıyla mağdurun şahsına yöneltilmesi suçun maddi unsuru bakımından önemli değildir. Diğer bir deyişle tehdit, üçüncü şahıslara, mesela mağdurun ana-baba, kardeş, çocuk gibi yakınları hakkında yapılmış olabilir. Bu hususta önemli olan, üçüncü kişilere yapılan tehdidin mağduru korku veya endişeye düşürebilecek nitelikte olmasıdır⁽⁵⁸⁾. Aynı şekilde mağdurun gıyabında söylenen sözlerle de bu suç gerçekleşebilir⁽⁵⁹⁾. Köy kahvesinde davacıya isal kastıyla hareket ederek onun gıyabında söylenen tehdit niteliğindeki sözler'in maddeye uyacağına hükmedil-

(51) CGK., 24.9.1973, 4-180/575: ÇAĞLAYAN II, 450.

(52) 4. CD., 9.12.1983, 6121/6521: ÇAĞLAYAN II, 451.

(53) 4. CD., 4.10.1983, 4223/4569: ÇAĞLAYAN II, 452.

(54) 2. CD. 9.12.1982, 867/786, ÇAĞLAYAN II, 455.

(55) 2. CD., 6.10.1981, 6312/6582: ÇAĞLAYAN II, 457.

(56) 2. CD., 22.9.1981, 5721/6176: ÇAĞLAYAN II, 458.

(57) CKD. 711. 1980, 6131/6154, ÇAĞLAYAN II, 458.

(58) GÖZÜBÜYÜK, No. 751.

(59) EREM Faruk, Türk CEza Hukuku Özel Hükümler, C. III, 3. Bası, Ankara 1985, s. 255.

miştir⁽⁶⁰⁾. Ancak bu durumda tehdit mağdurun bilgisine ulaşmayla tamamlanır⁽⁶¹⁾.

TCK'nun 191. maddesindeki tehdit, söz, yazı, resim, şekil veya işaret gibi her türlü vasıtayla yapılabilir. Mesela, mağdura ölümü çağrıştıracak kanlı giysiler göndermek veya evinin önünde silah ile ateş etmek gibi. "Tehdit suçunun teşekkülü için ağır ve haksız bir zarar ika edileceğinin sözle izharına behemehal ihtiyaç yoktur"⁽⁶²⁾. Ancak tehdit suçunun işlenmesindeki bu vasıtaların kişide iç huzursuzluk, endişe veya korku yaratmaya objektif olarak elverişli olması gerekir⁽⁶³⁾. Diğer bir deyişle, failin tehdidini gerçekleştirmek istemesi önemli olmayıp, tehdidin objektif olarak ciddi bir etki uyandırması yeterlidir⁽⁶⁴⁾. Belirtmeliyiz ki, bu nitelikteki bir tehdidin mağdurda gerçekten bir korku veya endişe yaratıp yaratmadığı hususunda sübjektif bir araştırmaya gerek yoktur⁽⁶⁵⁾.

2. Manevi Unsur

Tehdit, kasden işlenebilen bir fiil olmakla birlikte; ülkemizde gerek Yargıtay gerek bazı yazarlar eski İtalyan Ceza Hukuku doktrininin etkisinde kalarak; Ceza Kanunu'nun 188 ve özellikle 191. maddelerinde sözü edilen suçların oluşması için, tehdit ifade eden söz ve davranışların öfke sırasında, kızgınlık anında, tehevüren söylenmemesi gerektiği fikrindedirler. Bu anlayışa göre, tehdit, ancak taammüden, tasarlanarak işlenebilir⁽⁶⁶⁾.

(60) CGK. 21.1.1955, 46/46. ÖNDER, Özel Hükümler, s. 44.

(61) "Giyapta vaki olan tehdit cürmünün teşekkülü, tehdidin mutazarrıra irsali kasdının tahakkukuna bağlıdır" 1. CD., 16.9.1935, E. 123, K. 113. EREM, Özel Hükümler, s. 255.

(62) EREM, Özel Hükümler, s. 254; GÖZÜBÜYÜK, no. 752.

(63) EREM, Özel Hükümler, s. 254-255; ÖNDER, Özel Hükümler, s. 42.

(64) SCHÖNKE-SCHRÖDER; s. 1594 Rdn: 31-33.

(65) Bu konuda yukarıda bkz. I.C. ve 21 no.lu dipnottaki karar ve açıklamalar.

(66) "...fevren söylenen sözlerde tehdit suçu oluşmaz" (CGK., 29.1.1979, 4-500/39; Çağlayan II, 449. Aynı yöndeki diğer kararlar için bkz. ÇAĞLAYAN II, sh. 451, 452, 453, 456, 459).

"TCK'nun 191. maddesinde(ki).... tehdit fiili taammüden oluşmalı, tehevüren tehditte bulunulmamalıdır" (CGK. 4.5.1981, 8-93/170; ÇAĞLAYAN II, 445/446).

"Bir kavga sırasında.... tehdit niteliğinde sarfedilen sözlerde, taammüt unsuru bulunma"maktadır (CGK., 2.2.1976, 4-25/34; ÇAĞLAYAN II, 449).

"...kavgada, tehdidi içeren sözlerin söylenmesinde suçun unsuru oluşmamıştır... Kavgada kızgınlıkla söylenen sözlerde bu koşullar (uygunluk, elverişlilik, yeterlilik koşulları - yazar) gerçekleşmediğinden, tehdit suçu oluşmayacaktır.... Sanığın, tartışma sırasında söylediği "seni öldüreceğim, buraya gömeceğim" sözleri, tehdit suçunu oluşturmamaktadır" (CGK, 18.2.1991, 4-368/36: YKD, Eylül 1991, s. 1395 vd. [1398]). GÖZÜBÜYÜK, no. 756.

Fakat, daha sonra 4. Ceza Dairesi Kararlarında, bu görüşten dönülerek; tehdit suçunun oluşması açısından genel kastın yeterli olduğu düşüncesinin benimsenmiş bulunduğunu gözlemlemekteyiz⁽⁶⁷⁾.

Öfke, faildeki işlediği suçun haksızlık teşkil ettiği hususundaki bilinç üzerinde etkili değildir. Ancak, öfke, suç teşkil eden fiilin işlenmesiyle ilgili olarak failin irade kabiliyetine etkili olan bir faktördür. Dolayısıyla, öfke sırasında, kızgınlık anında, tehevürle işlenen fiiller açısından failin kastı varlığını devam ettirir. Kasten işlenen suçlarda, bir haksızlık teşkil eden suçun manevi unsuru, yani kast, öfke halinde de gerçekleşmektedir⁽⁶⁸⁾. Ancak, öfkenin tesiriyle işlenen fiil açısından kişinin irade kabiliyeti zayıfladığı için; sorunu, bu fiile ilişkin failin kınanabilirliği, kusuru açısından bir incelemeye tabi tutabiliriz⁽⁶⁹⁾. İşlediği fiil, haksızlık niteliğini korumakla beraber; bu fiili işlerken öfkenin, kızgınlığın tesirinde, tehevür halinde olan failin irade kabiliyetindeki ve dolayısıyla, kusurundaki azalmayı her somut olayın hal ve

(67) "T.C. Yasasının 188. ve 191. maddelerinde yeralan cürümlerde manevi öge, tehdit etme bilinç ve iradesi öğelerinden oluşan genel kasttan ibarettir". 4. CD., 5.11.1990, 4589/5636: YKD, Mart 1991, s. 45; aynı Daire, 5.11.1990, 4140/5635; YKD, Aralık 1991, s. 1878; aynı Daire, 14.2.1991, 7643/942: YKD, Ağustos 1991, s. 1263. Bu konuda Yargıtay İçtihadı birleştirme Büyük Genel Kurulu 1992/5 ve 1993/1 no.lu kararında şu sonuca varmıştır: "Gerçekten Ceza Genel Kurulu'nun yukarıda kısaca özetlenen 25/3/1991 günlü kararında açık bir biçimde taammüt unsurundan söz edilmediği görülmektedir. Ne var ki Ceza Genel Kurulu'nun bu kararında her ne kadar olayların kendi koşulları içerisinde değerlendirilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiş ise de gene bu kararda "kavga sırasında fevren söylenen sözlerin" tehdit suçunu oluşturmayacağı da benimsenmiştir. Dördüncü Ceza Dairesi'nin kararlılık kazanmış son kararlarında ise kavga sırasında fevren söylenen sözlerin tehdit suçunu oluşturamayacağına bir ilke olarak benimsenemeyeceği esas kabul edilmiştir ki bu bakımdan kararlar arasında aykırılık bulunduğu açıktır. Kaldı ki Ceza Genel Kurulu'nun 25/3/1991 tarihli kararı ile Dördüncü Ceza Dairesinin son kararları arasında aykırılık bulunmadığı bir an için kabul edilse dahi Ceza Genel Kurulu'nun diğer kararları ve İkinci Ceza Dairesi kararları ile Dördüncü Ceza Dairesi'nin yerleşik son içtihatları arasında aykırılığın mevcut olduğu tartışma götürmeyecek kadar açık bir keyfiyettir.

Bu sebeple, yukarıda sözü edilen kararlar arasında aykırılığın mevcut olduğu sonucuna oybirliğiyle varıldıktan sonra içtihadı birleştirme yoluna gidilip gidilmemesi hususunun incelenmesine geçilmiştir:

Her ne kadar Ceza Genel Kurul ve İkinci Ceza Dairesi'nin yerleşmiş içtihatları ile dördüncü Ceza Dairesi'nin önceki kararlarında tehdit suçunun oluşması için taammüt unsurunun gerçekleşmesi gerektiği ve kavga sırasında fevren söylenen sözlerin tehdit suçunu oluşturmayacağı görüşleri benimsenmiş ise de Ceza Genel Kurulu'nun yukarıda sözü edilen son kararında (taammüt unsuru)ndan açıkça söz edilmediği, taammüt unsuruna yer verilmediği ancak bunun yanında, "kızgınlık anında sarfedilen gelişigüzel sözlerde tehdit kastı vardır denilemez" şeklinde açıklamaya yer verildiği de bir gerçektir. Ancak kararın tümü itibarıyla değerlendirilmesi durumunda tehdit suçunun belirlenmesinde olaysal değerlendirmeye de ağırlık verildiği görülmektedir. Bu durum karşısında Ceza Genel Kurulu'nun olaysal değerlendirmeye ağırlık veren yeni temayülü karşısında uygulamanın netleşmesini beklemek yerinde olacak ve dolayısıyla şimdilik içtihadı birleştirme yoluna gitmekte hukuki yarar bulunmayacaktır". RG., 12.6.1993/21605.

(68) Aynı şekilde CGK., 5.4.1993, 4-348/70: YKD., Eylül 1993, sh. 1398 vd. (1403). ÖNDER, Özel Hükümler, s. 44-45.

(69) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZGENÇ İzzet: Kusur Yargısı ve Yaş Küçüklüğü "Adliye ve Çocuk Suçluluğu" Sempozyumu, İstanbul, 1993, s. 251-275.

şartlarını dikkate alarak hakim tayin edecek ve bu nedenle failin cezasını hafifletebilecektir⁽⁷⁰⁾.

3. Tehdit Suçunun Ağırлатıcı Sebepleri

TCK'nun 191. maddesinin 2. fıkrası ile 188/3 maddesine yapılan atfa göre tehdit suçu silahla, imzasız mektupla, özel işaretle, failin kendisini tanınamayacak hale koyarak, bir kaç kişi tarafından, mevcut veya varsayılan gizli örgütlerin tehdit gücünden yararlanılarak işlenmesi durumunda ceza arttırılacaktır.

a. Tehdit Suçunun Silahla İşlenmesi

Bu suçun silahla işlenmesi durumu bir ağırлатıcı sebeptir. Silah tabirinden ise ne anlaşılacağına açıklandığı TCK'nun 189. maddesi yürürlükten kalkmış olduğuna göre, bir şeyin silah sayılıp sayılmayacağı hususunda, artık hakim yorum yoluyla bir karara varacaktır. Bu ağırлатıcı sebep bakımından, failde silahın bulunması yeterli olmayıp, o sahip olduğu silahı tehdit için bir şekilde kullanmış olmalıdır⁽⁷¹⁾. ".....saniğin elinde silahtan sayılan dirgen bulunduğu halde müdahile (köpeğimi bul yoksa seni yaşatmam) şeklindeki sözleri"⁽⁷²⁾ tüfeğe fişek sürerek mağdurun bulunduğu yerde kalmasının işaret edilmesi ve tüfeğin öpülmesi⁽⁷³⁾ durumlarında bu ağırлатıcı sebep uygulanacaktır.

Buna karşılık silahın kılıfı içinde bulunması veya çakı bıçağının ağzı kapalı iken⁽⁷⁴⁾ yapılan tehditlerde TCK'nun 191/2 maddesinin uygulanmayacağı yolunda karar verilmiştir. Aynı şekilde mağdura gıyabında yöneltilen tehdit durumunda failin silahlı olması olaylarında da, sözkonusu ağırлатıcı sebep gerçekleşmeyecektir. "Müştekinin yokluğunda vukubulan tehdit suçunda silahın cezayı ağırlaştırılan bir neden olarak kabulünün mümkün olmadığı düşünülmeden TCK'nun 191. maddesinin 1. fıkrası yerine 2. fıkrası ile ceza tayini doğru değildir."⁽⁷⁵⁾

191. maddenin 2. fıkrası bakımından, kullanılan silahın gerçekten kullanmaya elverişli ve uygun olması gerekmektedir⁽⁷⁶⁾.

Bu nedenle örneğin oyuncak silahla yapılan tehdit durumunda da bu ağırлатıcı sebep uygulanacaktır. "Kırıkkale tabancasına tam bir benzerlik

(70) Aynı anlamda 4. CD. , 5.11.1990, 4140/5635; YKD. Aralık 1991, s. 1878 vd.; Aynı Daire, 14.2.1991, 7463/942; YKD, Ağustos 1991, 1263 vd. SELÇUK Sami, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 18.1.1993 tarih ve 5/1 sayılı kararına karşıoy yazısı.

(71) ÖNDER: Özel Hükümler, s. 47.

(72) 4. CD, 27.10.1987, K. 1987/8623, E. 1987/7027, YKD Ağustos 1988, İÇEL-YENİSEY, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Kanunları, 4. Bası, İstanbul, 1994. sh. 533.

(73) 4. CD, 1965, 6187/73, ÖNDER, Özel Hükümler, s. 47.

(74) 4. CD, 8.5.1948, 5154/5626, 4 CD, 5.12.1956, 7897/13975, ÖNDER: Özel Hükümler, sh. 47.

(75) 4 CD. 20.10.1987, K. 1987/8308, E. 1987/6485, YKD, Temmuz 1988, İÇEL-YENİSEY, s. 533.

(76) EREM, Özel Hükümler, s. 255; GÖZÜBÜYÜK, No. 742, B.

gösteren bir aletin kullanılması halinde, bunu ateşli silahlar kelimesinin çerçevesi içinde düşünmek doğru değildir. Mermisi bulunmayan veya tetik tertibatı bozuk olan hakiki bir silah bu suçlarda nasıl ağırlatıcı sebep olarak kabul ediliyorsa, bunun da aynı tarzda düşünülmesi gerekir. Buradaki silah müessir fiil niteliğine göre değil, korkutucu niteliğine göre değerlendirilmelidir. Bu sebeple TCK'nun 191/2. maddesinin uygulanması yerindedir⁽⁷⁷⁾. Aynı şekilde silahın boş olması da bu ağırlatıcı sebebin varlığını engellemektedir⁽⁷⁸⁾.

b. Tehdit Suçunun İmzasız Mektupla İşlenmesi

Suçun imzasız mektupla işlenmesi durumunun ağırlatıcı sebep sayılması, bu halin "failin ahlaki kötülüğünü göster"miş⁽⁷⁹⁾ olması ve "mağdurun iç alemine daha fazla etki yapacağı"⁽⁸⁰⁾ düşüncelerine dayandırılmaktadır. Bu ağırlatıcı sebebin gerçekleşmesi için mağdura gelen mektubun, kimin tarafından gönderildiğinin belli olmaması gerekir. Eğer mektup imzasız olmasına rağmen, mektupta kullanılan ifadelerden göndericinin kim olduğu mağdur tarafından anlaşılabilirse, bu ağırlatıcı sebep uygulanmayacaktır. "Şikayetçi, imzasız mektubun sanık Nurşen tarafından yazılıp gönderildiğini derhal anlayarak şikayette bulunduğu göre mektup imzasız sayılmaz. Tehdidin TCK'nun 188. maddesinin 3. fıkrasında yazılı şekillerde işlenmediği gözetilmeden 191. maddenin 1. fıkrası yerine ikinci fıkrasıyla hükümlülüğüne karar verilmesi doğru değildir"⁽⁸¹⁾.

c. Tehdit Suçunun Failin Kendisini Tanınmayacak Hale Koyarak İşlenmesi

Failin kendisini tanınmayacak hale koyması ifadesini onun çeşitli şekillerde görünümünü normal haline göre değiştirmesi biçiminde yorumlamak gerekir. Örneğin, failin çehresine maske ya da takma bıyık, sakal takarak veya yüzünü boyayarak kendini tanınmayacak hale sokması gibi. Böylece failin kazandığı görünüm biçiminin yaratabileceği korkutuculuk etkisinin artması, kanun koyucuyu bu durumu bir ağırlatıcı sebep olarak düzenlemeye sevk etmiştir⁽⁸²⁾.

(77) 6 CD, 15.12.1964, 6500/6419, ÖNDER, Özel Hükümler, s. 48.

(78) 1 CD, 14.4.1959, E. 509, K. 1187, 4 CD, 15.4.1952, E. 4001, K. 4001, EREM, Özel Hükümler, s. 267,

(79) EREM Özel Hükümler, s. 268.

(80) ÖNDER, Özel Hükümler, s. 48.

(81) 4 CD, 19.4.1983, E. 1983/1958, K. 1983/2287, YKD 1983, sh: 1085. "Şikayetçinin imzasız mektubu sanığın yazdığını anlayıp anlamadığı araştırılmadan TCK'nun 191. maddesinin 1. fıkrası yerine ikinci fıkrasının uygulanması bozmayı gerek"miştir. 4 CD, 16.1.1991, E. 108, K. 6862, İÇEL-YENİSEY, s. 534.

(82) CİHAN, s. 165-170.

d. Tehdit Suçunun Özel İşaretlerle İşlenmesi

Failin tehdit anlamını içeren çeşitli işaretlerle, örneğin mağdurun evinin kapısına çizilen ölüm işareti veya halk arasında tehdit anlamına gelen kafatası, hançer vs. gibi bazı cisimlerin mağdurun evinin önüne konması biçimindeki davranışlar, bu ağırlatıcı sebebin uygulanmasını sonuçlayacaktır⁽⁸³⁾. "Sanığa yükletilen suç, idam edilmiş bir kişi resmi yaparak ve kan izleriyle birlikte gönderilmesi, özel işaretlerle yazılı tehditte bulunma eylemidir"⁽⁸⁴⁾.

e. Tehdit Suçunun Birkaç Kişi Tarafından Birlikte İşlenmesi

Kanunda kullanılan "birkaç kişi" tabirinden ne anlaşılacağı hususu tartışmalara yol açmaktadır. Bizim de görüşlerine katıldığımız yazarlar, bu ibareden en az iki kişinin anlaşılması gerektiğini ileri sürerken⁽⁸⁵⁾. Yargıtay birkaç kişi ifadesini ikiden fazla kişi biçiminde yorumlamaktadır. "Birkaç tabirinin ikiden fazla kişiyi gözetilmeden iki sanık hakkında TCK'nun 191/1 maddesinin 1. bendi yerine 2. bendinin uygulanması doğru değildir"⁽⁸⁶⁾. Bu ağırlatıcı sebebin uygulanabilmesi için diğer bir koşul birkaç kişinin tehdit suçunu birlikte işlemesidir. Birlikte işlemenin sözkonusu olabilmesi için failer arasında bu hususta önceden bir anlaşmanın varlığı gerekli değildir. Ancak asgari sayıdaki kişilerin kasten davranma kabiliyetine sahip bir biçimde bu suçu işlemeleri gerekir. Bu nedenle asgari sayıdaki failerden biri, kasten hareket etme kabiliyetine sahip değilse, örneğin tam akıl hastalığı sözkonusu ise, bu durumda "birlikte işlemek" ağırlatıcı sebebi uygulanmayacaktır⁽⁸⁷⁾.

f. Tehdit Suçunun Varolan veya Var Sayılan Gizli Bazı Örgütlerin Oluşturdukları Tehdit Gücünden Yararlanarak İşlenmesi

Kanunda belirtilen gizli örgütün gerçekten varolması ile var sayılması arasında bir fark yoktur. Bu ağırlatıcı sebep bakımından önemli olan örgütün gizli olması ve bunun çevrede yasadışı faaliyetler gösterdiği konusunda yaygın bir kanının bulunmasıdır⁽⁸⁸⁾.

4. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

a. Suçların İçtimalı

Tehdidin ırza geçme, ırza tasaddi, (TCK md. 414, 416) kaçırma, alıkoyma (TCK md. 429, 430) gibi suç tiplerinde unsur ya da ağırlatıcı sebep ol-

(83) EREM, Özel Hükümler, s. 269, CİHAN, age., s. 183.

(84) 4 CD, 20.2.1991, K. 1991/1066, E. 19091\152, YKD Haziran 1991, İÇEL-YENİSEY: s. 534.

(85) GÖZÜBÜYÜK No. 742-ç. EREM Özel Hükümler, s. 268, CİHAN: s. 132.

(86) 4 CD, 8.12.1987, K. 1987/9761, E. 1987/7684, YKD Şubat 1984, İÇEL-YENİSEY, s. 534.

(87) CİHAN: age, s. 174-175. Erem: Özel Hükümler, s. 268.

(88) GÖZÜBÜYÜK No. 742-F.

ması durumunda görünüşte içtima sözkonusu olacaktır. Bunun dışındaki durumlarda ise tehdit suçu ile yanında gerçekleşen diğer suç bakımından gerçek içtima kuralları uygulanacak, eğer aynı bir tehdit fiili ile kanunun birden fazla hükmü ihlal edilirse fikri içtima mümkün olabilecektir⁽⁸⁹⁾.

Diğer yandan tehdit suçu eğer şartları varsa zincirleme (= müteselsil) suç biçiminde de işlenebilir. Örneğin aynı suç işleme kararıyla birgün ara ile gerçekleştirilen tehdit fiilleri bakımından TCK'nun 80. maddesinin uygulanması sözkonusu olacaktır⁽⁹⁰⁾.

Failin ayrı ayrı sözlerle tehdit ve sövme suçunu işlemesi durumunda cezalar içtima ettirilecektir." Sanık belediye parkında rastladığı öğretmen arkadaşına (katılana) yaklaşarak, arada herhangi bir tartışma ve çekişme olmadığı halde, hakkında süttezu yolsuzluğu ihbarını onun yaptırdığı kanısı ile (namussuz, şerefsiz adam beni şikayet ettin), diyerek yüzüne karşı hakarete bulunduktan sonra, sözlerine devamla (sana yapacağımı biliyorum adım adım takip ediyorum) sözleriyle adı geçeni tehdit etmiştir. Bu sözlerin aynı zamanda ve arka arkaya söylenmesi, ayrı suç teşkil etmelerine engel değildir⁽⁹¹⁾. Buna karşılık failin tehdit niteliğindeki sözleri aynı zamanda sövme niteliğinde olduğu takdirde, fail ayrıca TCK'nun 482/3 maddesi uyarınca cezalandırılmayacaktır⁽⁹²⁾.

Diğer yandan "sanığın mağduru çağırıp (benim hırsızlığımı başkalarına niye söylediniz?) diyerek başlayan tartışmada, (seni keseceğim) dediği ve eline geçirdiği bıçakla mağduru yaralayarak, söylediği sözü de bu suretle yerine getirmiş olmasına göre, olayda tehdit suçunun oluşmadığı gözetilmeden, bu suçtan hükümlülük kararı verilmesi"ni⁽⁹³⁾ Yargıtay doğru bulmuştur. Böylece failin tehdit teşkil eden sözleri aynı zamanda gerçekleştirilmesi durumunda, fail sadece gerçekleşen suçtan sorumlu tutulmakta, ayrıca tehdit suçundan dolayı cezalandırılmamaktadır.

b. Teşebbüs

Tehdit bir tehlike suçu olup ani bir şekilde gerçekleştiğinden, bu suç teşebbüse müsait değildir. Ancak, tehdit suçunun bazı nitelikli şekillerinde, icra hareketleri bölünebilir bir durum gösterdiğinden, eksik teşebbüs mümkün olabilir. Örneğin, tehdit içeren mektubun faile gönderilmesinden sonra, mektubun mağdura ulaşmadan ele geçmesi durumunda, suç eksik teşebbüs derecesinde kalacaktır⁽⁹⁴⁾.

(89) ÖNDER, Özel Hükümler, s. 51.

(90) 4. CD, 27.10.1981, 5681/6250, 4 CD, 22.1993, 8043/492, ÖNDER: Özel Hükümler, s. 51.

(91) CGK, 14.6.1971, E 2/181, K. 223. GÖZÜBÜYÜK, s. 531.

(92) 2. CD, 29.12.1981, 8078/8340. ÖNDER, Özel Hükümler, s. 51.

(93) 6. CD, 28.6.1983, E. 4467, K. 5973, GÖZÜBÜYÜK, s. 533.

(94) EREM, Özel Hükümler, s. 253.

c. İştirak

Tehdit suçuna iştirakın her şekli mümkün olup, bu yönden sözkonusu suç farklı bir özelliğe sahip değildir.

5. Kovuşturma

TCK'nun 191. maddesinin 1. ve 2. fıkralarının ihlal edildiği durumlarda, tehdit suçu re'sen kovuşturulacaktır. Buna karşılık aynı maddenin 3. fıkrasına aykırılık teşkil eden olaylar bakımından kovuşturma mağdurun şikayetine bağlı tutulmuştur.

SONUÇ

TCK'nun 191. maddesinde düzenlenmiş olan tehdit suçunun oluşması için yukarıda açıkladığımız unsurların varlığı yeterli olmalıdır. Buna karşılık Yargıtay içtihatlarında bu suç bakımından iki noktada ortaya konan görüşlerin eleştiriye tabi tutulması gerektiği kanaatindeyiz. Bunlardan ilki tehdidin gerçekleşmesi açısından, failin söz veya davranışlarının mağdurun üzerinde etkili olması gerektiği yolunda verilen kararlardır. Nitekim "Tehdit, mağdurun karar verme ve serbest hareket etme özgürlüğünü kısıtlamalı, iç huzurunu bozmalı, onu endişeye düşürmelidir", "Failin sözleri mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratmıyorsa.... tehdit suçunun oluştuğu ileri sürülemez"⁽⁹⁵⁾, şeklindeki kararlar bu duruma örnek olarak verilebilir. Halbuki, tehdit suçunun maddi unsurunun varlığı açısından, failin sarfettiği sözlerin, yaptığı davranışların, ciddi bir korku veya endişe yaratmaya objektif olarak elverişli olması yeterli olup, böyle söz ya da davranışların mağdur üzerinde gerçekten ciddi bir korku yaratması gerekmez. Diğer bir deyişle fail, objektif olarak ciddi nitelikteki söz veya davranışlarla kişiyi tehdit etmek istemesine karşın, bu söz ve davranışlar mağdur tarafından ciddiye alınmasa bile⁽⁹⁶⁾ tehdit suçunun maddi unsuru gerçekleşmiştir. Diğer yandan TCK'nun 191/1 maddesinde de failin "başkasını ağır ve haksız bir zarara uğratacağını bildir"mesinden sözedilmiş, böyle bir bildirim ayrıca mağdur üzerinde gerçekten ciddi bir korku yaratılması hususu öngörülmemiştir. Nitekim bazı kanunlarda failin davranışlarının mağdur üzerinde korku veya endişe yaratılmasıyla tehdit suçunun tamamlanacağı kabul edilmiştir. Örneğin İsviçre Ceza Kanununun 180. maddesi şöyledir: "Her kim bir başkasını ağır bir tehditle endişe veya korkuya düşürürse, şikayet üzerine hapis ya da para cezası ile cezalandırılır"⁽⁹⁷⁾. Halbuki TCK'nun 191/1. maddesinde böyle bir ifade

(95) Bu kararlar için yukarıda bkz. 21 no.lu dipnot.

(96) Bkz. yukarıda, I. C, II. B.

(97) O.A. GERMANN, Schweizerisches Strafgesetzbuch, 9. Auflage, Zürich 1972, s. 308-309, ÖNDER, Özel Hükümler, s. 51-52.

yer almamaktadır. Kanunlardaki bu farklı düzenlemeler suçun tamamlanma anı ve teşebbüs bakımından da önem taşımaktadır. Nitekim TCK'na göre, fiilin mağdurun iç huzurunu bozmaya elverişli olmasını, suçun maddi unsurunun gerçekleşmesi bakımından yeterli kabul edince, failin tehdit oluşturan söz veya davranışları yapmasıyla suç tamamlanmakta ve ilke olarak bu suça teşebbüs mümkün olmamaktadır. Buna karşılık, tehdit sonucunda mağdurun üzerinde korku ya da endişe biçimindeki neticenin oluşması gereğinin kabul edildiği kanunlarda bu suç, sözkonusu neticenin gerçekleşmesiyle tamamlanmakta ve bundan dolayı da tehdit hareketine rağmen neticenin meydana gelmemesi durumunda teşebbüs sözkonusu olmaktadır.

Üzerinde durmak istediğimiz ikinci nokta, suçun manevi unsuruna ilişkin olarak, bazı Yargıtay kararlarında tehdit suçunun manevi unsurunun taammüt (tasarlama) olduğu yolundaki görüştür. Yine bu kararlara göre kavga ya da tartışma sırasında öfkeyle söylenen sözlerde taammüt unsuru bulunmadığından tehdit suçu oluşmayacaktır⁽⁹⁸⁾. Kanaatimizce, TCK'nun 191. maddesinde düzenlenmiş suç bakımından, genel kastın varlığı yeterlidir. Çünkü bir suçun gerçekleşmesi için, genel kastın dışında ayrıca failin amacının ya da kastın yoğunlaşmış biçimi olan taammüdün gerekip gerekmeyeceği, ilgili suç tipindeki kanuni tarife göre belirlenebilir. Nitekim, hırsızlık suçundaki faydalanma amacı, TCK'nun 420. maddesinde düzenlenmiş olan kadın oynatma suçundaki fuhuş maksadı, 429. ve 430. maddelerdeki kaçırma veya alıkoyma suçlarındaki şehvet hissi ya da evlenme maksadı, failin genel kast dışında ilaveten sahip olması gerektiği özel kast durumuna örnek olarak verilebilir. Diğer yandan TCK'nun 450/4 ve 457/2 maddelerinde ise taammüt unsuru bir ağırlatıcı sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte ilgili suç tipinin tarifinde belirtildiği sürece, failin amacı ya da kastın yoğunluğu, gözönünde tutulabilir. Eğer kanunda böyle bir açıklık yok ise, failin suç teşkil eden fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesini, yani genel kastın varlığını, o suçun gerçekleşmesi bakımından yeterli saymak gerekir. Bu nedenle özellikle Yargıtay 4. Ceza Dairesinin bu yöndeki kararları bizce de doğru olarak kabul edilmektedir⁽⁹⁹⁾. Dolayısıyla bazı Yargıtay kararlarında, genel kastın dışında failin ayrıca "korkutma kastı" gibi özel bir amaca ya da saike sahip bulunması gerektiği yolundaki görüşlerin, tehdit suçunun mevcut düzenlemesi açısından hatalı olduğu kanaatindeyiz. Aynı şekilde öfke ile ya da gelişigüzel söylenmiş sözlerin suç kastını kaldırdığı ve bu nedenle tehdit suçunun oluşmadığı görüşünün yer aldığı Yargıtay kararlarına da katılmamaktayız. Çünkü, öfkenin failde işlediği suçun bir haksızlık oluşturduğu hususundaki bilinç üzerinde bir etkisi olmadığından, kızgınlıkla işlenen tehdit suçlarında, kast varlığını devam ettirir. Failin öfkesi ancak haksız tahrik gibi, haklı bir nedene dayanıyorsa, kusuru azaltıcı bir sebep olarak, faile verilecek cezada bir indirim yapılmasına yol açabilir.

(98) Bu kararlar için yukarıda bkz. 56 no.lu dipnot.

(99) Bu kararlar için yukarıda bkz. 57 no.lu dipnot.

Yukarıda açıkladığımız nedenlerle Yargıtayın bazı kararlarında sergilenen görüşler sonucunda, tehdit suçunun oluşumu için TCK'nun 191/1 maddesinde belirtilen unsurların dışında, ilaveten bazı unsurların varlığını kabul etmenin, kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır.

Hemen ifade etmemiz gerekir ki; kişilerin iç huzurunun bozulması, korkuya, telaşa, endişeye maruz bırakılmaları hiçbir surette tasvip edilemez. Kişilerin iç huzurunun teminat altına alınması, Hukuk düzeninin asli görevleri arasındadır. Ancak, bu husus, kişilerin iç huzurunu bozmaya yönelik her harekete, sarfedilen her söze cezai yaptırımla karşılık vermeyi gerektirmez. Bu nedenle, tehdidin bu şekli açısından şu ihtimalleri gözönünde bulundurabiliriz:

1) Tehdidin bu şeklinin kovuşturulması şikayete tabi tutulabilir. Zaten 191. maddenin 3. fıkrasında sözü edilen "sair tehdidat" halleri açısından kovuşturma şikayete bağlıdır.

2) Tehdidin bu şekli açısından kamu davasının açılması hususunda savcıya takdir yetkisi tanınabilir. Kamu davasının açılması konusunda "mecburiyet" sisteminin geçerli olduğu muhakeme sistemimizde⁽¹⁰⁰⁾ bu ihtimalin kanuni dayanağı mevcut değildir.

3) Diğer bir ihtimalde ise, bu şekildeki soyut tehdit hallerinde failin cezalandırılabilmesi için, tehdit teşkil eden söz ve davranışların mağduru gerçekten korku ve telaşa düşürüp düşürmediğinin, mağdurun iç huzurunu bozup bozmadığının araştırılması yönüne gidilebilir. Bu ihtimalde tehdit suçunun cezalandırılması, tehdidin mağdurun üzerinde etkili olması şartına bağlı kılınmış olacaktır. Böylece bir objektif cezalandırılabilme şartı oluşturulacaktır. Nitekim Yargıtay, birçok kararında "Tehdit, mağdurun... iç huzurunu bozmalı, onu endişeye düşürmelidir. - Failin sözleri, mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratmıyorsa, tehdit suçunun oluştuğu ileri sürülemez"⁽¹⁰¹⁾ şeklinde görüş açıklamakla böyle bir ihtimale zemin hazırlamaktadır. Ancak, tehdit suçunun şu anki tanımı karşısında bu ihtimale kanuni bir dayanak bulmak mümkün değildir.

Bu hususta yeni bir düzenlemenin yapılmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz. Ancak Hukuk uygulayıcıları açısından şimdilik yapılması gereken, suçun Kanundaki mevcut tarifine sadık kalmak ve tehdit suçunun oluşması açısından, failin davranışlarının ciddi bir korku veya endişe yaratmaya objektif olarak elverişliliği ile genel kastın varlığını yeterli kabul etmektedir.

(100) Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTÜRK, Bahri: Ceza Muhakemesi Hukukunda Kovuşturma Mecburiyeti (Hazırlık Soruşturması) Ankara 1991, s. 134 vd.

(101) CGK., 5.4.1993, 4-348/70: YKD, Eylül 1993, 1398 vd. (1400/1401); CGK., 3.5.1993, 4-102/129; YKD, Ağustos 1993, 1232 vd. (1234). Ayrıca bkz. CGK., 5.4.1993, 4-95/72: YKD, Mayıs 1993, s. 7567 vd.